

Collectie Kerbert

Algemene kenmerken

Toegangsnummer: 10131

Periode: 1870 - 1915

Archiefvormer

Kerbert, Coenraad

Inleiding

Het Album Kerbert is een losbladige portefeuille, aangeboden als liber amicorum aan dr. C. Kerbert bij zijn 25-jarig jubileum als directeur van Artis. Coenraad Kerbert (1849-1927) was de tweede directeur van de Amsterdamse dierentuin.

Al sinds de oprichting werd er door kunstenaars in de tuin getekend en geschilderd. Zo waren leden van Arti et Amicitiae vrijwel vanaf het begin welkom. Met het aantreden in 1870 van August Allebé als hoogleraar en later directeur van de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten werden de banden tussen de kunstwereld en Artis nauwer aangehaald. Op zijn initiatief kregen getalenteerde studenten van de Academie vrijkaarten om dieren en planten naar het leven te tekenen. Kerbert zette vanaf 1890 het beleid op dit gebied van zijn voorganger Westerman voort. Enkele kunstenaars, onder wie Jan van Essen, August le Gras en Jaap Kaas kregen zelfs de beschikking over een atelier of opslagruimte in de tuin. De bordjes bij de dierenverblijven werden geschilderd door onder meer Jan van Oort en Marie Keltling. Laatstgenoemde, gehuwd met de dierenoppasser en beeldhouwer Piet Böncke, is waarschijnlijk degene geweest die het initiatief heeft genomen tot het liber amicorum.

In totaal werkten 55 tekenaars, grafici, beeldhouwers en fotografen aan de totstandkoming van de portefeuille mee. B.W. Wierink, directeur van de Industrieschool van de Maatschappij van den Werkende Stand, vervaardigde het titelblad en de lijst van deelnemers in de door hem geliefde en gepropageerde batiktechniek. Daarnaast maakte hij een aquarel van een leeuw en leeuwin. De naamlijst vermeldt een keur aan bekende en onbekende kunstenaars, waaronder diverse leerlingen van Allebé. Niet allen hebben werk geleverd. Zo staat Antoon Derkinderen vermeld omdat hij degene was die, als directeur van de Rijksakademie, op 2 juni 1915 de portefeuille mocht overhandigen. Van de kunstnijveraar Jan Eissenloeffel is geen werk aanwezig, terwijl van Huib Luns, die niet vermeld staat, drie prenten in het album voorkomen. Tenminste één blad is na het jubileum nog toegevoegd, namelijk de foto van twee zebras door de vaste Artis-fotograaf A.J.W. de Veer, gemaakt op 16 juni. De zeven overige fotos betreffen opnamen van werk van beeldhouwers, die de fotos soms signeerden en op deze manier ook in het album vertegenwoordigd konden zijn. Dé beeldhouwer van Artis bij uitstek, Jaap Kaas, was tevens een begenadigd tekenaar en het is niet verwonderlijk dat hij een getekende bijdrage heeft geleverd. Het merendeel van de aan Kerbert aangeboden werken waren speciaal voor de gelegenheid gemaakt, maar enkele dateren van enkele jaren tot enkele decennia daarvoor. Dat laatste geldt met name voor de tekeningen die August Allebé op een laat moment nog inleverde; de oudste daarvan dateert uit 1870.

De portefeuille bestaat uit een omslag met daarin 62 bladen (meest 650 x 500 mm.) die 2 titelbladen, 56 tekeningen, 8 prenten, 8 gekartonneerde foto's en één schilderij in olieverf op papier omvatten. Om conservatorische redenen worden tegenwoordig de omslag en de bladen gescheiden bewaard.

Literatuur:

C. Hekker, Kunstenaars in Artis rond 1900. De portefeuille aangeboden aan dr. C. Kerbert bij

zijn 25-jarig jubileum als directeur van Artis, in: Holland, regionaal-historisch tijdschrift, jrg. 20, 1988, p. 261-270

Frank van der Velden, Kunstenaars in Artis, Haarlem (Teylers Museum) 2001, p. 13-14

Inventaris

10009402 Album Kerbert 1915

Losbladige portefeuille met linnen omslag, voorplat en achterplat en flappen verstevigd met karton, decoratie in hoogdruk in zwart (lijnen), rood (rozetten) en goud (tekst). Oorspronkelijke inhoud van 62 bladen (meest 650 x 500 mm.) met daarop 2 titelbladen, 56 tekeningen, 8 prenten, 8 gekartonneerde foto's en één schilderij in olieverf op papier. Aangeboden bij het vijftienvig-jarig jubileum van Dr. C. Kerbert als directeur van Artis, op 2 juni 1915.

10009403 Titelblad Album Kerbert 1915

Titelblad van het album met tekeningen, prenten en foto's, aangeboden aan Dr. Kerbert bij zijn 25-jarig jubileum als directeur van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap Natura Artis Magistra. Boven het monogram CK tussen de jaartallen 1890 en 1915, met ter weerszijden twee zittende leeuwen. Daaronder de opdracht, datering en monogram van de maker van dit titelblad. Album Kerbert, blad 1

10009404 Namenlijst van de deelnemers aan het album Kerbert 1915

Blad met lijst van namen van degenen die hebben meegewerkt aan de totstandkoming van het album t.g.v. het 25-jarig jubileum van Dr. C. Kerbert als directeur van Artis. Bovenaan twee aapjes die kransen vasthouden. De namen op een grijsblauwe ondergrond, daaromheen een groene rand met bladmotieven en onderaan gestileerde kikkers en muizen. Album Kerbert, blad 2

10009405-100009414 Blad 3, dierenstudies door A. Allebé 08/1912

10009415 Lang Leve mijn Directeur 1915

Geelkuif Kaketoe op tak, waaraan krans en tekstlint. Album Kerbert, blad 4

10009416 Monniksgier 1915

Zittende gier met gespreide vleugels. Album Kerbert, blad 5

10009417 Monstera 27/04/1894

Een gekleurde tekening van de bladeren van een Monstera en een tekening in zwarte pen met enig bruin van een stengel met bladeren van dezelfde plant, alles in Artis getekend. Album Kerbert, blad 6

10009418 Insecten in Artis 1900 ca. - 1915

Twee Wandelende Bladen in het Insectarium van Artis. Album Kerbert, blad 7

10009419 Kop van een leeuw 1914 ca.

In profiel gezien; verso o.a. schetsen van een bokser. Album Kerbert, blad 9

10009420 Rustende tijger 1915

Tijger, rustend op een plankier in de Roofdierengalerij van Artis. Album Kerbert, blad 10

10009421 Jonge baviaan 1915

Zittende jonge baviaan. Album Kerbert, blad 11

10009422 Rhesusaapje 1915

Een aapje dat, zittend op een plank, een vrucht eet. Album Kerbert, blad 12

10009423 Mea Kaketoe 1915

Pastel, vervaardigd door ThÃse Schwartze voor het 25-jarig jubileum van C. Kerbert. Album Kerbert, blad 13

10009424 Kreeft 1915

Kreeft in het aquarium van Artis. Tekening in zwart krijt door G.W. Dijsselhof. Album Kerbert, blad 14

10009425 Vissen in het Artis-Aquarium 1915

Karpers en een steur in het aquarium. Litho door G.W. Dijsselhof. Album Kerbert, blad 15

- 10009426** Drinkende tijger *1890 ca. - 1915 ca.*
Drinkende tijger bij een poeltje; verso schets van een jager met geweer, weitas en tropenhelm. Album Kerbert, blad 16
- 10009427** Ploegende boer *1899 ca. - 1904 ca.*
Trekpaard met ploegende boer in Frans heuvellandschap. Kopergravure. Album Kerbert, blad 17
- 10009428** Indische insecten *1904*
Blad met voorstelling van een vlinder uit Nieuw-Guinea en twee kevers uit Indonesië; illustraties voor "Sprookjes uit Indië". Album Kerbert, blad 18
- 10009429** Rustend hert in boslandschap *1880 ca. - 1915 ca.*
Tekening in zwart krijt door de schilder en tekenaar van bos- en berglandschappen Marinus ('Mar') Heijl. Album Kerbert, blad 19
- 10009430-10009431** Tekeningen van Nelly Honig *1900 ca. - 1915*
- 10009432** Orang-oetan *1914 ca. - 1915*
De Orang-Oetan Mina met een makaak. Album Kerbert, blad 22
- 10009433** Schuitbekreigers *1905 ca. - 1915*
Twee schuitbekreigers op een rots. Album Kerbert, blad 23
- 10009434** Blauwe reiger *1915*
Blauwe reiger op een stok in een hok in Artis. Houtsnede. Album Kerbert, blad 24
- 10009435** Muilezel *1915 ca.*
Muilezel met bepakking of zadel, van voren gezien. Verso met krijt overgetrokken, in spiegelbeeld. Album Kerbert, blad 25
- 10009436** Lopende panter *1915 ca.*
Panter, naar rechts lopend. Verso schets van het voorste deel van het dier. Album Kerbert, blad 26
- 10009437-10009441** Tekeningen van Maria Kelting *1915 ca.*
- 10009442** Liggende tijger *1912*
Tekening in zwart krijt door Willem Klijn. Album Kerbert, blad 28
- 10009443** Geit *1915*
Kop van een geit. Album Kerbert, blad 30
- 10009444** Twee papegaaien *1890 ca. - 1910 ca.*
Twee papegaaien (of tweemaal dezelfde vogel) op een stokje met links en rechts voederbakjes. Aquarel door Anna Maria van de Werk-Kruijff. Album Kerbert, blad 31
- 10009445** Aziatische olifanten *1900 ca. - 1915 ca.*
Vijf circusolifanten in een tent. Album Kerbert, blad 32
- 10009446-10009448** Linoleumsnedes van Huib Luns *1915*
- 10009449** Zwanen *1905 ca. - 1915 ca.*
Zwanen bij een vijver in Artis. Op de achtergrond diverse andere vogels, zoals een pelikaan en twee ooievaars op het nest. Album Kerbert, blad 34
- 10009450-10009452** Tekeningen van Henriëtte Marcus *1915 ca.*
- 10009453** Olifant *1912*
Indische olifant, van opzij gezien. Linsnede in zwart en grijs op Japans papier. Album Kerbert, blad 37
- 10009454** Leeuwin *1910*
Kop van een leeuw, rechts schets van een poot. Album Kerbert, blad 38
- 10009455** Kijkje in Artis *1915*
Zicht op de grote voliëre in Artis. Album Kerbert, blad 39
- 10009456** Python *1915 ca.*
Enkele windingen van een koningspython met weergave van het patroon. Album Kerbert, blad 40
- 10009457** Houtduif *1905 ca. - 1915 ca.*
Houtduif, zittend op nest. Album Kerbert, blad 41

Kerbert

- 10009458** Kaalkopooievaar 1893 ca. - 1913 ca.
Staande kaalkopooievaar. Album Kerbert, blad 42
- 10009459** Hartebeest 1915 ca.
Liggend hartebeest in zijn verblijf in Artis; rechts een andere antilopensoort. Links het buitenhek van de tuin aan de kant van het Entrepotdok met aan de binnenzijde van het hek een goed gekleed meisje, aan de buitenzijde twee jongens met een schepnet. Op de achtergrond een goederentrein en de pakhuizen aan het Entrepotdok. Album Kerbert, blad 43
- 10009460** Zebra 1915 ca.
Tekening in meerdere kleuren krijt door J.H. Pels. Album Kerbert, blad 44
- 10009461** Liggende leeuwin 1907 ca. - 1915
Op opzetvel verso drie schetsen van pelikanen in zwart, oranje en wit krijt. Album Kerbert, blad 45
- 10009462** Wolf 1915 ca.
Studie van een lopende wolf in Artis, de voorzijde van het lichaam ver uitgewerkt, het achterlijf schetsmatig. Album Kerbert, blad 46
- 10009463** Feestrede 1915
Dr. Kerbert, met bloemen en krans, temidden van allerlei dieren. De chimpansee op de voorgrond leest de feestrede voor. Verso een schets van het olifantenverblijf met bezoekers ervoor. Album Kerbert, blad 47
- 10009464** Snoekbek kaaiman 1900 ca. - 1915
Kaaiman aan de rand van het bassin in het Reptielenhuis in Artis. Dubbel schetsboekblad. verso schetsen van een olifant, kikkers en een vlinder. Album Kerbert, blad 48
- 10009465** Gier 1910
Kop van een gier. Album Kerbert, blad 49. De tekenaar Riphagen is vermoedelijk de tekenaar en lithograaf Jan Riphagen (geboren 14 maart 1886 te Purmerend). Een andere mogelijkheid is diens vader, de in Amsterdam woonachtige schilder Elbertus Riphagen (geboren 12-04-1862 te Purmerend), of de schilder M. Riphagen, van wie enkele tekeningen van bollenvelden en een ets van een zittende boer bekend zijn.
- 10009466** Landschildpadden 1895
Diverse studies van landschildpadden in Artis, op 2 bladzijden. Album Kerbert, blad 50
- 10009467** De Bestuurskoepel in Artis 1900 ca. - 1915
Album Kerbert, blad 53
- 10009468** Lezende jongen 1915 ca.
Lezende jongen in matrozenpakje bij een tafel waarop een kopje staat, wellicht in Artis. Album Kerbert, blad 54
- 10009469** Raaf 1880 ca. - 1915
Krassende raaf of kraai op een tak. Album Kerbert, blad 55
- 10009470-10009470.1** Twee tekeningen van W.F.A.I. Vaarzon Morel op een blad, de dromedaris op de voorzijde en drie meisjes op de achterzijde 1915
- 10009471** Schelpen 1900 ca. - 1915
Een parelmoeren Turbo-schelp en een kapotte wulk, met de toppen naar elkaar toeliggend op een spiegelend oppervlak. Album Kerbert, blad 57
- 10009472** Kaketoës 1915 ca.
Twee kaketoës op een tak, temidden van bloeiende klimop. Album Kerbert, blad 58
- 10009473** Etnografische objecten in Artis 1900 ca. - 1915
Beeldjes van een Chinese heilige, een aap en een varkentje in het Etnografisch Museum in Artis. Album Kerbert, blad 59
- 10009474** Bergeenden ("Vijver in Artis") 1915 ca.
Gezicht op de grote vijver in Artis, met bergeenden op de voorgrond. Album Kerbert, blad 60

- 10009475** Leeuw en leeuwin *1915*
Leeuw en leeuwin naar links sluipend. Album Kerbert, blad 61
- 40003192** Sultan *1915*
Foto van de plaquette van de orang oetan Sultan in het Apenhuis in Artis. Het reliëf werd uitgevoerd in verbronsst gips. Later is dit vervangen door een replica in brons. De beeldhouwer Petrus Theodorus Henricus Böhncke (1873-1949) was 32 jaar lang dierenoppasser in Artis. Als beeldhouwer was hij grotendeels autodidact. Hij was gehuwd met de tekenares Marie Kelting. Album Kerbert, blad 08-a.
- 40003193** Orang Oetan *06/1915*
Gebeeldhouwde buste van een orang oetan, vervaardigd door Abraham Hesselink, die ook de foto gesigineerd heeft. Foto door Koene en BÄttinghausen. Album Kerbert, blad 20
- 40003194** Walrussen *1913*
Beeldhouwwerk in klei, in de vorm van een tympaan, met twee spiegelbeeldige walrussen, in de stijl van de Amsterdamse School. Vervaardigd door Hildo Krop. Oorspronkelijk model voor de decoratie van de daklijst van het Scheepvaarthuis. Als zodanig niet uitgevoerd. Een vrijwel identiek paar walrussen, in terracotta, is geplaatst als bekroning van de zij-ingang aan de Prins Hendrikkade. Foto gemaakt in het atelier van de beeldhouwer H.A. van den Eijnde, 1913. Datering afdruk: 1915. Album Kerbert, blad 29.
- 40003211** Sultan *1915*
Foto van het ontwerp in klei van de plaquette van de orang oetan Sultan. De beeldhouwer Petrus Theodorus Henricus Böhncke (1873-1949) was 32 jaar lang dierenoppasser in Artis. Als beeldhouwer was hij grotendeels autodidact. Hij was gehuwd met de tekenares Marie Kelting. Album Kerbert, blad 08-b.
- 40003212** Koningsadelaar *1913*
Foto van een beeld van een gestileerde harpij op een stok, vervaardigd door Joseph Mendes da Costa. De harpij, vernoemd naar gevaarlijke wezens uit de Griekse mythologie, is een van de grootste arenden ter wereld (Lengte: 89-102 cm, spanwijdte: 175 - 220 cm). Van het bronzen beeld uit 1913 is maar één exemplaar bekend, nu in Rijksmuseum Kröller-Müller in Otterloo. Album Kerbert, blad 36.
- 40003311** Oud eigen leed herleefd / ... puis vient un grand silence *1912*
Foto van een beeldengroep in terracotta, voorstellend een zittende oude vrouw, die poogt een jonge vrouw te troosten. De groep is in 1912 vervaardigd door de beeldhouwster Johanna Schreve-IJzerman, die de foto op de achterzijde gesigineerd heeft. Datering afdruk: 16-06-1915. Album Kerbert, blad 51.
- 40003312** St. Johannes *1915*
Foto van een gebeeldhouwde marmeren buste, voorstellend Johannes de Doper als kind. Het beeld is vervaardigd door Georgine Schwartz, die de foto op de achterkant gesigineerd heeft. Album Kerbert, blad 52.
- 40003313** Zebra's in Artis *16/06/1915*
De koppen van twee naast elkaar staande zebra's. Album Kerbert, blad 62.